

SİZDEN GELENLER

ATIŞTIRMALIK ÖYKÜLER

YAZAR
ELİF YONAT TOĞAY

YAYINEVİ: TUDEM

TÜRÜ: ÖYKÜ

YAŞ GRUBU: 2. SINIF

ALANI: OKUMA BECERİLİRİ, YARATICI DÜŞÜNME, YARATICI OKUMA

TEMA / ANAHTAR SÖZCÜKLER: YARATICI DÜŞÜNME,
GÖRSEL OKUMA, SOYUT DÜŞÜNME, KARŞILAŞTIRMA

ETKİNLİĞİ HAZIRLAYAN: KADRIYE CAN

UYGULAMANIN YAPILDIĞI YER: TED DENİZLİ KOLEJİ

ALTIN KİTAPLAR
AKADEMİ

UYGULAMANIN ÇIKIŞ NOKTASI

ALTIN KİTAPLAR
AKADEMİ

UYGULAMANIN ÇIKIŞ NOKTASI

Uygulamayı yaratıcı okuma dersimde kullanmak için tasarladım. Metin okuma sürecinde görsel okuma çalışmalarına fazla yer verilmemesinden, görsel okumayı soyut düşünme becerileriyle birleştiren çalışmaların az olmasından ve sebep-sonuç ilişkisini kurduracak eğlenceli çalışmaların yetersizliğinden hareket ederek bu çalışmayı hazırladım.

ALTIN KİTAPLAR
AKADEMİ

UYGULAMAYI FARKLI VE ETKİLİ KILAN İKİ ÖZELLİĞİ

ALTIN KİTAPLAR
AKADEMİ

UYGULAMAYI FARKLI VE ETKİLİ KILAN İKİ ÖZELLİĞİ

Bir kitabı okuduktan sonra sadece Türkçe dersindeki metin inceleme çalışmaları ve klasik soru tipleri kapsamında kalmaması, kitapta anlatılan konularla ilgili yaratıcı ve özgün düşünmeyi desteklemesi. Farklı okuma türlerini (görsel okuma, sembol okuma, metin okuma vb.), yazar söyleşilerinin farklı ve yaratıcı içeriklerde de olabileceğini, kitap okuma ve öykü yazma sürecinin okurların ve yazarın gündelik yaşamıyla doğrudan ilişkisi olabileceğini fark ettirmesi.

ALTIN KİTAPLAR
AKADEMİ

UYGULAMA ADIMLARI

ALTIN KİTAPLAR
AKADEMİ

UYGULAMA ADIMLARI

- Uygulamayı üç aşamada sürdürebilirsiniz: Kitabı okumadan önce, okuma esnasında ve okuduktan sonra.
- Kitabı henüz okumadan önceki ilk aşama kitaptaki çizimlerle ilgili. Önce kitabın çizeri ve kitap kapağının tasarımıyla ilgili bir inceleme yaptık. Her kitapta yaptığımız gibi künye bölümünden kapak tasarımını yapan kişi ve çizer isimlerine bakıp bunların aynı kişi olup olmadığına yönelik yorumlarda bulunduk. Hatta bu kişilerin kim olduğunu, daha önce başka bir kitapta onlarla karşılaşp karşılaşmadığımızı araştırdık. Bu kitapta kapak tasarımını yapan ile çizer farklı kişilerdi.
- Sonra tasarım yapan kişinin kapak için seçtiği nesnelerin kitapta yer alan öykülerin hangisinde kullanıldığına baktık. Çizimlerde yer alan nesneler ile giriş bölümlerindeki nesnele-

UYGULAMA ADIMLARI

rin eşleşip eşleşmediğini inceledik. Seçilen bu nesneler öyküye görsellik katsın diye mi oraya yerleştirilmiş, yoksa bilinçli bir seçim içinde bize bir şeyi vurgulamak amacıyla mı tasarımda yer almış? Bu çalışmanın kazanımı sadece künye incelemek değil, görsel tasarımcısı, kapak çizeri ve öykü çizeri vb. kişilerin varlığına ve görevlerine yönelik bir farkındalık da geliştirmektir. Aynı zamanda öykünün konusuna yönelik bir ısınma çalışması olarak da ayrı bir kazanımı vardır.

- Daha sonra çizerin çizimlerini inceleyerek okuyacağımız öykülerin konusunu, karakterlerini vb. tahmin etmeye çalıştık. Tahminlerimizi kitabımızdaki her öykünün başına not ettik. (Bu notları daha sonra kullanacağız. Bu notlarımızı ayrıca öyküyü okurken aklımızın bir köşesinde duran, bize "okuma amacı" verecek bir çalışma olarak da kullandık.)
- Öykülerden birini sınıfta okuduktan sonra çizimlerle öykülerin ne kadar örtüştüğünü ve bu örtüşmenin gerekli olup olup olmadığını konuştuk. Burada çizerlerin ne kadar özgür olduğunu, istediklerini yapıp yapamayacaklarını, görsellerin de ayrı bir metin olup olmayacağını, çizerin öyküye ve yazara bağlı kalarak resimleme yapmasının olumlu ve olumsuz yanları konuştuk. Tiyatro oyunları yazan yazarların ve oyunu sergileyen yönet-

UYGULAMA ADIMLARI

menin birbirine bağıllığını, bağımlılığını ve bağımsızlığını tartıştık. Çalıştığım yaş grubu (2. Sınıf) küçük olduğu için konuyla ilgili düşüncelerini canlandırma yaparak dile getirmelerini istedim.

- Kitabı okurken yaptığımız bu çalışma da başlık ve içerikle ilgiliydi. Başlıkların nasıl seçildiğine yönelik tahminlerde bulunduk. Bu seçimin yazarın duygu dünyasında bir yeri olup olmadığını da konuştuk. Sonra da öykünün içeriğiyle ilgili 5N1K sorularını cevapladık.

- Kitapta 10 kısa öykü yer alıyor. Öyküleri okuyup bitirdikten sonra aşağıda görsellerini paylaştığım çalışma kâğıtlarını dağıttım. Çalışma kâğıdının ilk sayfasındaki verilerden yararlanarak yazarın hayatını öykülerine yansıtma biçimini, eserlerini, eserlerinin içeriğini ve hitap ettiği yaş gruplarını konuştuk. İkinci sayfasındaki çalışmada ise yazar hakkında daha fazla bilgi sahibi olmak için yazarla yapılan bir röportajı inceledik. Bu ek bilgileri sürece özellikle dahil etmeye çalışıyorum çünkü kazandırdığı farklı beceriler var. Mesela burada röportaj türü ilgili bilgi sahibi olma, bir röportaj sorusu hazırlayabilme, bir yerden bir alıntı yapıldığında kaynağını belirtme, yazar hakkında daha derinlemesine araştırma yapıp bilgilenmenin farklı kaynakları olabileceğini fark etme ve farklı bakış açı-

UYGULAMA ADIMLARI

ları olan kişilerin yazarla ilgili düşüncelerini karşılaştırma vb. kazanımlara da hizmet ediyor.

- Çalışma kağıdının üçüncü sayfasında kitabın isminden yola çıkarak atıftırmalık görselleriyle okuduğumuz hikâyeleri eşleştirme çalışması yaptık. Bu görselleri rastgele seçtim, belirli bir beklenti ya da doğru cevap anahtarı ile eşleşmesi için bilinçli bir şekilde belirlemedim. Atıftırmalıkları öykülerle eşleştirirken onlara bunu düşündüren gerekçelerini sıralamalarını istedim. Herkes kendi nedenine göre farklı bir eşleştirme yaptı. Bu çalışmanın en önemli amacı ortak bir eşleştirmenin ve beklenen belirli bir yanıtın olmamasıydı. Öğrencilerim öykü içeriğindeki ayrıntılara göre, öykünün başlığına, ya da sadece kendi duygu dünyalarındaki serbest çağrışımlarına göre eşleştirmeler yaptılar. Bu çalışmadaki tek kuralımız, eşleştirme nedenini ifade edebilme ve keyfi bir eşleştirme yapmama idi.

- Bu çalışmanın sonunda öğrencilerden sınıfa atıftırmalık getirme önerisi geldi. Ben de kitapla bir ilişkisini kurabilirlerse getirebileceklerini söyledim. Sonraki hafta her öğrenci getirdiği atıftırmalığı hangi hikâyeye ile bağdaştırdığını söyleyerek düşüncesini arkadaşlarıyla paylaştı.

UYGULAMA ADIMLARI

- Bu çalışmanın ardından çalışma kağıdının röportaj sayfasında yer alan beşinci soruya tekrar bakmalarını istedim. Yazara sormak istedikleri soruyu daha önce düşünüp yazmışlardı. Bu kez yazarı şaşırtacak ilginç bir soru düşünmelerini, yaptığımız eşleştirme ve atıştırma çalışmasından yola çıkarak içinde görsel okumanın da olacağı yeni bir soru sormalarını istedim.
- Çalışma kağıdının son sayfasında yaptığımız etkinlik ise Nilay Yılmaz'ın "Düşünsel Okuma" kitabında önerdiği "Çağrışım Zinciri" isimli bir uygulamaydı. Bu çalışmadan yola çıkarak öğrencilerimden öykülerle ilgili kendi çağrışım kelimelerini düşünüp yazmalarını istedim ve bu kelimeleri paylaşmak isteyenlerle onları seçme sebepleri üzerine konuştuk. Daha sonra herkesin kendi çağrışım kelimelerinden yola çıkarak bir parti konusu/teması belirlemelerini söyledim. Hatta bu parti temasının uçuk kaçık ve ilgi çekici olmasını, çağrışım kelimeleri birbiriyle ve parti kavramıyla alakasız görünse bile bu kelimeler ile parti arasında bağ kurmanın bir yolunu bulmalarını istedim. Süreci desteklemek için de sınıfa götürdüğüm yuvarlak levha şeklindeki bir kol-yeyi öğrencilere gösterdim. Levhanın iki tarafında da anlamsız çizgiler olduğunu fakat onu hızla çevirdiğimizde "seni seviyorum"

UYGULAMA ADIMLARI

yazdığını söyledim ve kolyeyi çevirip incelemelerine izin verdim. Böylece çocuklara ilk başta ilgisizmiş gibi görünen çizgilerin, resimlerin, sözcüklerin ve sözcükleri oluşturan harflerin ortak noktalarını bulduklarında her şeyin seçilen bir konuda birleşebileceğine ya da birleştirilebileceğine dair bir farkındalık geliştirmelerini sağladım. “Bir sebep arıyorsan bulursun” düşüncesinden yola çıkarak herkes kendi parti kavramıyla ilgili ayrıntıları düşündü.

- Bu çalışmanın ilk başlarında öğrenciler sadece çağrışım kelimelerinin sıralaması ve göreviyle ilgili değişiklik yaparak anlamlı ve kurallı cümleler kurmaya çalışıyorlar. Ancak birkaç örnekten sonra “Daha komiğini yapalım mı, daha ayrıntısını bulalım mı?” gibi yönergelerle bu sözcükleri sadece cümle kurmak için değil, onları cümle kurmanın ötesine yani fikir üretme aşamasına da taşıyabiliyorlar. Bu çalışmanın sonunda sınıftaki arkadaşları için birer çağrışım kelimesi yazan ve sınıfları için planlanabilecek partileri bu sözcükler üzerinden aktaran öğrencilerin olması heyecan vericiydi.

UYGULAMADA KULLANILAN EK MATERYALLER

ALTIN KİTAPLAR
AKADEMİ

YAZAR HAKKINDA

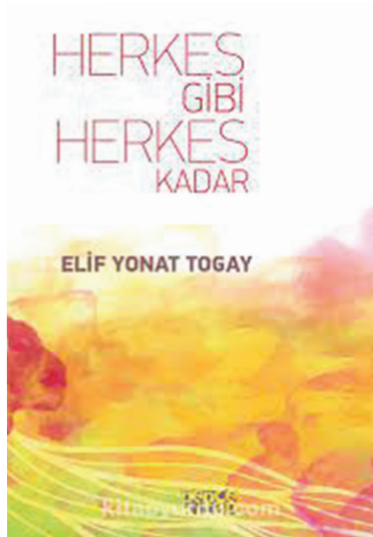
ELİF YONAT TOĞAY

Sabırsızdır. Ama sincap aşkına, bir ağacın altında saatlerce bekleyebilir. Dikkatlidir. Ama uçan balık görünce sevinçten öyle çok zıplar ki sonunda kanodan düşebilir. Dakiktir. Ama bir ibibiğin peşine takılıp zamanı unutabilir ya da egzotik balıkların arasında elleri ve ayakları buruş buruş olana kadar yüzebilir. Hesap kitap yapabilir. Ama uzak ülkelerde ne zaman deniz kabuğu ve kozalak toplasa bavulu kapanmaz. Asya fillerini, Afrika penguinlerini ve denizatlarını çok sever. Ne yazık ki yirmi sekiz yıldır bir tane bile denizatına rastlamadı. Oysa eskiden, bir günde tam üç tanesiyle burun buruna gelmişliği var. Ara sıra cips yemek dışında kötü bir alışkanlığı yok. Öyle, kendi halinde biri işte...

ALTIN KİTAPLAR
AKADEMİ

KİTAPLAR

ALTIN KİTAPLAR
AKADEMİ

YAZAR RÖPORTAJI

1- Neden çocuklar için yazıyorsunuz?

Çocuk bakışıyla yazıyorum ben. Bunun için çocuk dürbünüm hep elimde. Dünyayı bu şahane dürbünle gözlemlemek, çocuk mantığıyla sorgulamak çok eğlenceli.

Dolayısıyla böyle bir eğlenceyi bırakıp da yetişkinler için yazacağımı pek sanmıyorum artık. Olur a, dürbünümü kaybedersem bir gün, belki...

2- Okuduğunuz ilk çocuk kitabı hangisiydi? Sizde ne gibi izler bıraktı?

Okuduğum ilk kitabı değil ama ilk romanı çok iyi anımsıyorum: Küçük Kadınlar.

Birinci sınıfın yaz tatiliydi. İçerik olarak bir iz bıraktı mı bilmem, ama ilk kez bir roman okumuş olmanın keyfi paha biçilemezdi.

Az buz değil, yaklaşık dört yüz sayfalık, ciltli, şömizli kalın bir kitap okumuştum, yetişkinler gibi. Elimde oraya buraya taşıyarak, arasına ayraç koyarak falan...

Büyümüştüm yani. Annemin önerisiyle, tarih atıp "Okuduğum ilk roman," diye not yazmıştım içine el yazısıyla. O nota bile sık sık dönüp baktığımı anımsıyorum. O derece önemliydi benim için.

3- Bu kitabı keşke ben yazsaydım, dediğiniz bir kitap oldu mu?

YAZAR RÖPORTAJI

Olmaz mı! Karamela gibi tadını uzatmak için bitirmekten sakındığım, bitirdikten sonra da tadı damağımda kalan hemen her kitapta böyle hissedirim. Ama özellikle bir kitap seçmemi isterseniz, Âsa Lind'in Kumkurdu serisi. O naif çocuk felsefesi ve bunu sunuş biçimi tek kelimeyle muhteşem!

4- Çocuklara yönelik kitaplardan en son hangisini okudunuz? Kitapla ilgili düşüncelerinizi kısaca belirtebilir misiniz?

Pettson ve Findus serisini çok seviyorum. Moskova'da bir parkta tiyatro oyununa denk geldik. Çocuklar çıldırıyor. Kitapçılarda da, serinin hiç görmediğim kitapları...

Dayanamadım, kendime Pettson ve Findus ile Yemek Pişirmek adlı kitabın Rusçasını aldım, hediye.

Rusça bilmiyorum. Ama yazar, çizirse hele de Sven Nordqvist gibi çiziyorsa eğer, kitabın hangi dilde yazıldığıнын hiç önemi yok. Canım sıkıldıkça, açıyorum cic kitabımı, sırtında bezelye taşıyan, çorba karıştıran cicalarla, çay partisinde sohbet eden carcar tavukların arasına dalıveriyorum...

5- Bu röportaja dahil olsaydın senin sorun ne olurdu?

YAZAR RÖPORTAJI

Olmaz mı! Karamela gibi tadını uzatmak için bitirmekten sakındığım, bitirdikten sonra da tadı damağımda kalan hemen her kitapta böyle hissederim. Ama özellikle bir kitap seçmemi isterseniz, Âsa Lind'in Kumkurdu serisi. O naif çocuk felsefesi ve bunu sunuş biçimi tek kelimeyle muhteşem!

4- Çocuklara yönelik kitaplardan en son hangisini okudunuz? Kitapla ilgili düşüncelerinizi kısaca belirtebilir misiniz?

Pettson ve Findus serisini çok seviyorum. Moskova'da bir parkta tiyatro oyununa denk geldik. Çocuklar çıldırıyor. Kitapçılarda da, serinin hiç görmediğim kitapları...

Dayanamadım, kendime Pettson ve Findus ile Yemek Pişirmek adlı kitabın Rusçasını aldım, hediye.

Rusça bilmiyorum. Ama yazar, çizerse hele de Sven Nordqvist gibi çiziyorsa eğer, kitabın hangi dilde yazıldığıнын hiç önemi yok. Canım sıkıldıkça, açıyorum cic kitabımı, sırtında bezelye taşıyan, çorba karıştıran cicalarla, çay partisinde sohbet eden carcar tavukların arasına dalıveriyorum...

5- Bu röportaja dahil olsaydın senin sorun ne olurdu?

YAZAR RÖPORTAJI

• Aşağıda verilen öyküleri kitaptan biliyor-
sun. Kitabın adını gerçekleştirelim mi?
Haydi, öyküleri istediğin bir atıştırma ile
eşleştire bakalım.

ÖYKÜ İSİMLERİ

• Davet	• Doktor	• Kedi
• Hik Demiş	• Üstlük	• Oyuncak Tren
• Uzaylı	• Genç Kız	• Oyun Saati
• Turist Gibi		

YAZAR RÖPORTAJI

- Eğlenceli bir parti vermeye ne dersin? Bu partinin konukları kitaptaki hikayelerin kahramanları. Partinin tarzını belirlemek için fikir bulalım mı?

EĞLENCELİ

PARTİ

- “Çağrışım Zinciri” ndeki kelimeleri hikayeye göre seçmelisin. Seçtiğin kelimelerden bir parti tarzı bulabildin mi? Yazar mısın?

ALTIN KİTAPLAR
AKADEMİ

REFERANS ALINAN ÇALIŞMA

Çağrışım Zinciri

“Çağrışımlar tesadüf olmayabilir.”

Fikirleri birbiriyle ilişkilendirerek düşünürüz. Zihnimiz bu ilişkileri çok hızlı kurar. Bir fikir aradığımız zaman yanal düşünme becerilerini harekete geçirerek bu fikre ulaşabiliriz. Diyelim ki eğlenceli bir parti vermek istiyorsunuz. Bu düşüncüyü dört halkadan oluşan bir zincirin ilk ve son halkasına yerleştirin: “eğlenceli” ve “parti”. Sonra ilk zincirde yer alan eğlence sözcüğüne bakın ve eğlence dediğinizde aklınıza gelen ilk sözcüğü ikinci halka için yazın: “sıra dışı”. Daha sonra sıra dışı sözcüğünün aklınıza getirdiği bir şey yazın: “uçmak”. Sonra da uçmanın size çağrıştırdığı bir sözcük yazın: “tehlikeli”. Şimdi bu sözcüklere çağrışım sırasına göre bakarak bir bağlam oluşturmaya çalışın. “Eğlenceli, sıra dışı, uçmak, tehlikeli, parti”. Ortaya çıkan bu zincir size nasıl bir parti düzenlemek istediğinize dair pek çok fikir verecektir. Bu partiyi bulutların arasında sıra dışı dalış hareketleri yapacak bir uçakta verebilirsiniz. Ya da konulu bir parti yapmayı düşünüp uçak temasını seçebilir, partiyi uçakta değil de ayaklarınızın yere bastığı bir mekânda düzenleyebilirsiniz. Davetlilere onları keyiften uçuracak sıra

REFERANS ALINAN ÇALIŞMA

dışı yiyecekler ve içecekler sunabilir, tehlikeli yarışmalar da düzenleyerek onları duygudan duyguya uçurabilirsiniz. Çağrışım zincirindeki dört sözcüğü farklı biçimlerde birleştirerek değişik bağlamlar elde edilirsiniz.

Yaratıcı okuma/yazma önerisi: Okuduğunuz bir öyküden ya da bilgilendirici metinden bir olay/durum, yer/mekân ya da karakter seçin. Daha sonra seçtiniz şeyle ilgili bir cümle söyleyin. Bu cümlenin metinde doğrudan söylenen ya da dolaylı olarak anlatılan bir düşünce içerdiğinden emin olun. Daha sonra o cümlenin/düşüncenin içinden iki sözcük seçin. Bunları ilk ve dördüncü halka olarak sözcük zincirine yerleştirin. Aradaki iki halkaya koyacağınız iki sözcüğü yukarıda bahsedilen biçimde (sıralı çağrışımla) bulun. Ancak iki sözcüğün arasına yerleştireceğiniz ikinci ve üçüncü sözcükleri bu kez serbest çağrışımla yani bir sınır koymadan değil de öykü bağlamında düşünün. Zihniniz sözcükleri metin bağlamında tarasın yani metin zihninizin serbest çağrışım yapacağı alanın sınırları olsun. Birinci sözcük sizi metin içinde geçen başka bir sözcüğe götürsün. Aynı şekilde ikinci sözcük de sizi üçüncü sözcüğe bağlasın. Bu bağlantıların birbiriyle doğrudan ilgisi olması ya da çalışmanın başındaki ilk

REFERANS ALINAN ÇALIŞMA

cümlelele sınırlanması gerekmiyor. İlişki ağını metnin tüm ayrıntılarıyla kurabilirsiniz. Örneğin; sarı sözcüğü size karakterin giydiği sarı “elbiseyi” anımsatabilir. Ya da sarı sizde hastalık çağrışımı yapıyorsa sarı sözcüğü ile metinde geçen “hastane” sözcüğü arasında bağlantı da kurabilirsiniz.

Ya da sarı sözcüğü size karakterin yediğı bir meyveyi, hissettiğı bir duyguyu ya da yaptığı bir eylemi çağrıştırmış olabilir. Bu çağrışımların öznel olduğunu ve her zihnin bu bağlantıları farklı biçimde kurabileceğini unutmayın. Dört sözcüğü belirleyip de çağrışım zincirinizi tamamladıktan sonra bu sözcükleri anlamlı bir bağlamda birleştirmeye çalışın. Diyelim ki zincirinizdeki sözcükler “pahalı”, “sarı”, “hastane” ve “hediye”. Çalışmanın başında seçtiğiniz cümlede de “pahalı hediyeleri sevmiyorum” düşüncesi vardı. Şimdi bu cümle ile diğer dört sözcüğü ilişkilendirecek anlamlı bir bağlam (ana metinden sapmayan) oluşturalım. Karakter hastalandığı için hastaneye yatırılmıştı. Parası yetmediğı için bir arkadaşından borç istemişti.

Bu ona çok zor gelmiş, borç da olsa birinden para istemek onu çok zorlamıştı. Karakterin pahalı hediyeler sevmediğini çıkış cümlelerinden biliyoruz. Hastanede yattığı süre boyunca ziyarete gelen herkesin ona

REFERANS ALINAN ÇALIŞMA

bir hediye getirdiğini de. Pahalı hediyeler olmasa da karakter bunca ilgi ve hediye-den sıkılmıştı. Bu bağlam sarı sözcüğünü hem hastalık ve hastaneyle, hem borç isteme sıkıntısıyla, hem de her türlü hediye-den bunalma hâliyle ilişkilendiriyor. Aynı sözcüklerden yola çıkıp farklı bağlamlar da oluşturmaya çalışın. Burada amacımız aynı sözcükleri kullanarak metnin farklı yerlerine gönderme yapan çok sayıda bağlam kurgulayabilmek. Ancak bu bağlamların metnin geneliyle ya da herhangi bir ayrıntısıyla mutlaka bir ilişkisi olması gerektiğini unutmayalım.

REFERANS ALINAN ÇALIŞMA

“Çağırışım Zinciri”, *Düşünsel Okuma*, Nilay Yılmaz, Altınkitaplar Akademi Yayınları.

